

בראשית – התחדשות - גבורות גשמים

קודמיו, שהוא דבר בעל ערך קיים ותמיד עומד לחזור ולקרוא בו.

היהודי הוא נצחי ואינו חולף כיון שהוא קשור תמיד לעבר, משום כך העתיד איננו עוקר אותו מעברו אלא מוסיף לו חידוש למה שכבר הושג, לא כן אומות העולם שהם בבחינת חדש שאיננו שייך לעבר, ומשום כך כאשר חולפת תקופה הם מתיישנים ועוברים מן העולם ככל דבר ישן.

כח החידוש – מציאת החידוש בתוך הישן

כח החידוש אינו חידוש דברים חדשים דוקא, אלא אדרבה, מציאת טעם חדש אף בישן,

במדרש קהלת (פרק ח') מספרים חז"ל, שפעם אחת ראו את רב אבהו שפניו קורנות מאושר, הלכו תלמידיו וסיפרו לרבי יוחנן שרב אבהו מצא אוצר, שאל אותם מניין לכם? אמרו לו כי ראינו את פניו קורנות, אמר להם אולי שמעתתא חדשה שמע? הלך אליו, ושאל אותו איזו שמועה חדשה שמעת, אמר לו תוספתא עתיקתא מצאתי, וקרא עליו את הכתוב (קהלת ח א) "מִי בְהִקְדָּם וְיָדַע פֶּשֶׁר דְּכָר הַכְּמַת אָדָם תִּתְּאוֹר פְּנָיו וְעַז פְּנָיו יִשְׁנָא". במאמר זה יש הדגשה נפלאה, רבי יוחנן שואל אותו איזו שמועה חדשה שמע, והוא עונה תוספתא עתיקא, החידוש הוא דוקא בתוספתא העתיקה!

כך על האדם למצוא טעם של חידוש בתוך השגרה, למצוא בה כל עת טעם חדש.

מושג נוסף של חידוש יבואר לנו לפי דברי המדרש, המספר שפעם אחת בא רוכל והכריז: מי רוצה לקנות חיים מי רוצה לקנות חיים, ובאו כל בני העיר לקנות ממנו חיים, ביניהם היה גם רב ספרא, אמר לו הרוכל (שהיה כפי הנראה מהגמרא ע"ז יט ר' אלכסנדר) אינך צריך לי, רב ספרא ביקש ממנו בכל זאת שילמד גם אותו כיצד לרכוש חיים, הוציא לו את ספר התהלים והראה לו את הפסוק (תהילים לד) (יג) מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים אֲהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב. (יד) נִצֵּר לְשׁוֹנֵךְ מִרָע וְיִשְׁפָּתִיךְ מִדַּבַּר מְרֻמָּה", התפעל רב ספרא ואמר, כל ימי קראתי פסוק זה ולא ידעתי עד כמה הדברים מגיעים. והנה מה נתחדש לו לרב ספרא מה שלא ידע? באמת כאן לא היה חידוש, אלא התבוננות בעומק הדברים הידועים לו על ידי שהרוכל המחיש לו את הענין, יש חידוש שהוא כולו רק המחשה מחודשת וריענון של ידיעות קודמות, ומכל מקום גם הוא חידוש רב!

השי"ת מחדש את הזמנים, היום והלילה מתחדשים כל עת, שבתות ומועדים, עונות השנה, לתת לאדם טעם של חידוש בשגרת חייו, ועל האדם להתבונן בהתחדשות הבריאה שסביבו ולחדש גם הוא את עבודת ה' שלו.

בימים אלו בהם מתחדשת השנה, ומתחילים את התורה מבראשית, נחפש אף אנו להתחדש בעבודת ה', כל אחד מבין שעליו לקרוא את התורה מחדש לפי רמתו וגילו המתקדמים תמיד, על אף שכבר קרא ושמע את התורה פעמים רבות, כמו כן בשאר עניינים הרוחניים של האדם עליו להתחדש תמיד. נקח נושא אחד למשל:

התחדשות בתפילה

תפילה: חז"ל אמרו (תהלים יב ט) "סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן בְּרָם וְלֹאֵת לְבָנֵי אָדָם". – אלו דברים העומדים ברומו של

ובבקשה להמשיך להתפלל לרפואתו השלימה של מורינו רבי יואל בן לאה בתושח"י.

קעת נמצאים אנחנו אחרי חג הסוכות ובתחילתו של החורף - עונת הגשמים, בסוכות נידונים על המים, וארבעת המינים בעיקרם הם גדלים על המים, ובאים לרצות על המים, האדם זקוק תדיר למים, בכך מודגשת במיוחד תלותו של האדם בה'. לכן הארכנו בענין ירידת הגשמים, מפיו ומכתביו של רבינו שליט"א. ונבוא בקריאה לסייע בעלויות הוצאת הגליון והפצתו.

ההתחדשות מבראשית – על חידוש והתחדשות

מעלת החידוש. עם ישראל מיוחד בכח החידוש, ישראל נמשלו ללבנה, שהיא הולכת ומתחדשת תמיד, נאמר (הושע יא, א) "כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאָהֲבָהּ: וּמִמְצָרִים קָרָאתִי לְבָנִי". אף מילות הזמן בלשון הקודש הם בעלות משמעות של חידוש, "שנה" מלשון שינוי, "חודש" מלשון חידוש, "שעה" מלשון פניה (בראשית ד, ה) "וְאֵל קִין וְאֵל מִנְחֶתוֹ לֹא שָׁעָה, וַיַּהַר לְקִין מְאֹד וַיִּפְּלוּ פְּנָיו", שהזמן פונה והולך ומתחדש תמיד, וזה מורה לאדם כי עליו להתחדש תמיד.

עם ישראל מול האומות – התחדשות מול חידוש

בשפות לטיניות אדם זקן קרוי "אדם ישן" אבל בשפות המזרחיות מכונה כמו בלשון הקודש "זקן", הטעם לכך הוא, משום שבני עשו - תרבות המערב מזלזלים בזקן והוא בעיניהם כדבר ישן, כמו שעשוי נמשל לחזיר בעל סימן טהרה אחד בלבד מפריס פרסה הוא סמל ההתקדמות והחידוש, אך חסר את סימן הטהרה של מעלה גרה, אינו מעריך את הזקן, לא כן בני ישמעאל הערבים והמוסלמים שנמשלו לגמל, אצלו קיים סימן טהרה של מעלה גרה, סמל לחזרה על העבר ומשום כך יש להם הערכה לזקן, אמנם, עם ישראל גם הוא מעריך את הזקנה והיותו וסמלו שה (ירמיהו נ"ה) "שָׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרִיזוֹת הַדִּיהוּ הָרֵאוּשׁוֹן אֲכָלוּ מִלֶּךְ אֲשׁוּר וְזֶה הָאֲחֵרוֹן עֲצָמוֹ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל". שיש בו מפריס פרסה ומעלה גרה הרי תכונה זו מלמדת על הערכת הזקן, דווקא משום שיש בו חידוש שככל שהוא מזדקן נוספת לו חכמת חיים, כמו שדרשו חז"ל בקדושים "זקן – זה קנה חכמה". וזה חשוב יותר מחלק הישן שבזקן המסמל את אובדן נעורותו וכוחותיו, אצל עם ישראל מוערך הזקן דוקא משום כח החידוש שבו.

האדם המערבי מחדש את הקידמה, והוא דומה לעתון, שהוא כשמו "עת" – זמני, לכן כאשר החדשות כבר נקראו אין לעתון שום ערך והוא מושלך לאשפה, האדם המחפש את החדש הוא מנותק מן העבר, משום כך הוא חי כל ימיו בתקווה שבעתיד יהיה טוב והוא מחפש את עתידו ללא הרף, לא כן עם ישראל המכונה "עם הספרי", כל מאורע שחולף על פניו איננו מנותק מהעבר אלא מצטרף אליהם, והרי כל דבר וכל מאורע בחייו כדף בספר הנכרך עם

וכך כותב רמח"ל בדרך ה' (חלק ד, ה) "ענין התפילה הוא, כי הנה מן הסדרים שסידרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו, יתברך, צריך שיתעוררו הם אליו, ויתקרבו לו, ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן יימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו - לא יימשך להם. והנה האדון, ברוך הוא, הפיץ ורוצה, שתרכבה טובת בראויו בכל זמניהם, והכין להם עבודה זו דבר יום ביומו, שעל ידה יימשך להם שפע ההצלחה והברכה, כפי מה שהם צריכים לפי מצבם זה בזה העולם".

אנו רואים בדברי חז"ל כי כל דבר צריך להגיע על ידי תפילה דוקא, חז"ל אמרו (נדה ע) "שאלו את רבי יהושע בן חנניה מה יעשה אדם ויחכם אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה, אמרו, הרבה עשו כן ולא הועיל להם, אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו שנאמר(משלי ב ו) 'כִּי ה' יִתֵּן הַכְּסֵה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה', תני רבי חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו (רש"י: שעל ידי התפילה נהיה האדם קרוב אל ה' והוא מאוהביו) מאי קא משמע לן דהא בלא הא לא סגיא (= אמנם על ידי תפילה משיגים אך צריך גם את ההשתדלות "של ירבה בישיבה וימעט בסחורה", כמו כן מבואר שם לגבי עושר ובנים, שתלוי בבקשת רחמים. ובברכות ח' דרשו חז"ל על הפסוק (תהלים לב ו) "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חַסִּיד אֱלֹהִים לְעֵת מִצְאָה רַק לְשִׁמְךָ מִיּוֹם רַבִּים אֱלֹהִים לֹא יִגְעִי"ו" שצריך האדם לבקש רחמים על דברים רבים, ואומרת שם הגמ' שיבקש רחמים אפילו עד זיבולא בתרייתא שלמא.

הגדרת האדם – מתפלל

הגר"ש וולבה כותב: (עלי שור עמוד כ"ז) בבא קמא ג': "מאי מבעה, רב אמר זה אדם, דכתיב (ישעיה כ"א יב) "אָמַר שְׁמַר אֶתְּךָ בְּקֶרֶב וְגַם לִילָה אִם תִּבְעִיזוּן בְּעֵינֵי שְׁבוּ אֶתְיֹזֵי. הרי "מבעה" הוא מלשון "בעיו", היינו תפילה מבעה, הוא המתפלל, זוהי הגדרת האדם שהוא המתפלל, כי התפילה היא הפעולה המסמלת את האדם יותר מכל פעולה אחרת, פעולות של מלחמה ובנין בתים ואפילו חיים חברתיים מסודרים אנו מוצאים גם אצל בעלי חיים, אבל להתרומם אל בורא ומהווה כל העולמות ולדבר אליו פנים אל פנים בלשון אתה זוהי נחלת האדם!"

מהר"ל (נתיבות עולם, נתיב העבודה א' ראה שם) מבאר מפני מה מתפללים בדבור דוקא ולא בלב, הלא ה' בוחן לבבות ויודע מה בלבו, אלא, שענין התפילה שה' משלים את חסרונו של האדם כשהוא פונה אליו, ועיקר מעלת האדם על הבהמה הוא כח הדבור שבו, ועל ידי פניית האדם אל ה' בכח הדבור שלו משלים ה' את חסרונו של האדם, אבל כשאינו פונה אליו בפיו אין כאן פנייה אל ה' בכח האדם. מדברי מהר"ל אנו למדים כי שלימות האדם נעשית על ידי תפילה, אשר בה ניכר עיקר מעלת כח הדבור שניטע באדם שבו יכול לפנות אל ה' ועל ידי זה זוכה להיות שלם. כן כתב רמב"ן בסוף פרשת בא "ואין לעליון חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפילות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפילת הרבים זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו וידו לא-ל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותך אנתנו..."

ככל שהאדם פונה אל השי"ת ומכיר בתלות בו הוא מדבק בה' ונעשה רוחני ונעלה יותר. זהו ענינם של הגשמים כפי שנבאר בהמשך, הצורך התמידי במים מלמד את האדם עד כמה הוא תלוי תדיר בה'.

עולם ובני אדם מזלזלים בהם". ומפני מה בני אדם מזלזלים בהם אם הם עומדים ברומו של עולם? אין זאת אלא מחמת כח ההרגל, אדם החל להתפלל מילדות, והתפילה היא דבר קבוע ושגרתו בחיי אדם, ולכן באים לידי זלזול בחשיבותה. בימים נוראים אנו רואים כיצד כולם מתפללים בהתרגשות בכוונה כי תפילות אלו אינם שכיחות, ולא הורגלנו בהם כל כך.

חז"ל עמדו על הסכנה שבשגרה זו, ואמרו (ברכות כח, ב) "כל הועישה תפלתו קבע אין תפלתו תחנוני", ופירשו רבה ורב יוסף (שם כט) "כל שאין יכול לחדש בה דבר", ופירש רש"י היינו לשון קבע כהיום כן אתמול.

החידוש בתפילה הוא בשני ענינים, האחד: שאדם מוסיף בכל תפילה את הנחוץ לו באותה עת, דבר זה הוא חידוש בתפילה. השני: שהוא מתעמק בתפילה, ועל כן הוא מחדש באותה תפילה הבנות והרגשות חדשות.

רבי שלמה וולבה בספרו עלי שור (ח"א עמ' כז) כותב דברים נפלאים על מעלת החידוש בתפילה, וז"ל: "רוב התפתחותו של האדם ברוחניות קשורה בתפילה, מי שאינו מתפלל תפילתו כחוב שיגרתו אלא הוא חי בתפילתו, ימצא כי תפילותיו קשורות זו בזו, במנחה הוא מתחיל במקום הפנימי בנפשו בו גמר בשחרית, ובמעריב הוא ממשיך במקום שנשאר במנחה, המתפלל בדעת ובטעם יכול להעיד על עצמו כי לא הרגיש מימיו אותה הרגשה ואותו טעם בשתי תפילות, ובאמת בלתי אפשרי ומן הנמנע הוא ששתי תפילות תהינה שוות, אם כי אותו נוסח הוא. משל לנוסע ברכבת ומסתכל בנוף, אם אפילו לא משתנה הנוף, בכל זאת אין מראה רגע דומה למשנהו כי הלא בכל רגע רואים את הנוף מנקודה חדשה, כן התפילה: האדם נוסע הוא הלך ונסוע כל ימיו, ואף רגע אינו רואה את העולם מאותה נקודה פנימית בה עמד קודם, במיוחד מורגש זאת בעיון התפילה. ולא עוד אלא המעיין בתפילתו רואה גם סגולה נפלאה להתבגרות והתקדמות פנימית תמידית".

יחד עם התחדשות השנה והתחדשות קריאת התורה מבראשית, נתחדש בעבודת התפילה, בהבנת המילים ועניני התפילה השונים, ובעבודת הלב, בהכרה כי אנו תלויים בהשי"ת, בכך נזכה לעשות את תפלתנו "תפילת תחנונים" ולא חלילה תפילת קבע שאין בה חידוש, ולא נזלזל בה חלילה מכח ההתיישנות.

על חשיבות התפילה

עוד על חשיבות התפילה, אנו לומדים מברייתא העולם, נאמר (בראשית ב, ה): "וְכָל יְשִׁיב הַשָּׁדֶה טָרֵם יְהִיֶּה בְּאָרְץ וְכָל עֹשֵׁב הַשָּׁדֶה טָרֵם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֶל-לֵהִיִּם עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעֵבֶד אֶת הָאֲדָמָה". ופירש רש"י: "כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים". הרי מבואר כי הקב"ה מנהיג את עולמו באופן שדברים - אף אלו הצריכים להיות - לא יהיו אלא על ידי תפילה.

רבי צדוק הכהן בספרו צדקת הצדיק למד את היסוד הנ"ל, ומוסיף, שאף במקום שישנה הבטחה מפורשת מאתו יתברך בכל זאת צריך להתפלל למילוי הבטחה, והוכיח מהמעשה בנביא, (מלכים א' י"ח א') "וַיְהִי יָמִים רַבִּים וַיְדַבֵּר ה' הִנֵּה אֵל אֶלְיָהוּ בְּשִׁנְהַת הַשָּׁלִישִׁית לֵאמֹר לֶךְ הֲרֵאָה אֶל אַחֲבָב וְאֶתְנָה מָטָר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה", ובהמשך פסוק מ"ב נאמר כשאליהו היה על הר הכרמל: "וַיַּעֲלֶה אֶחָבֵב לְאֶבֶל וְלִשְׁתֹּת וְאֶלְיָהוּ עָלָה אֶל רֹאשׁ הַכַּרְמֶל וַיִּגָּהַר אֶרְצָה וַיִּשָּׂם פָּנָיו בֵּין בְּרָבִי"ו רש"י: ויגהר ארצה גחין על ארעא להתפלל על הגשמים", הרי אף דבר שה' הבטיח צריך להתפלל עליו.

גבורות גשמים -

המטרה הרוחנית של הגשמים

במסכת תענית (ז, א) הפליגו חז"ל מאוד במעלת הגשמים, עד שאמרו "גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה שנאמר (דברים לב ב) "יִעֲרַף בְּמָטָר לְקָהִי תֹזֵל כְּפֹטֵל אֲמַרְתִּי בְּשִׁעְרִים עָלַי דְּשֵׁא וְכַרְבִּיבִים עָלַי עֹשֵׁב", ואין לקח אלא תורה, שנאמר (משלי ד ב) "כִּי לְקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזֹבוּ", רבא אמר יותר מיום שנתנה בו תורה שנאמר יערוף כמטר לקחי מי נתלה במי הוא אומר קטן נתלה בגדול "גדול יום הגשמים יותר מיום שנתנה בו תורה", עוד אמרו שגדול יום הגשמים מיום תחיית המתים, וחשוב כיום בריאת העולם.

והדבר צריך ביאור מפני מה חשוב יום הגשמים כל כך? ונראה, שהגשמים אינם רק לצורך בנינו הגשמי של העולם, אלא הם משמשים גם לחינוכו הרוחני של האדם, וביאור הדבר נראה, שכשם שהתורה מחנכת את האדם כך הגשמים מחנכים לראות את מעשה ה', וכעין זה כתב הגר"א באדרת אליהו (פרשת וזאת הברכה) לבאר למה גבורת גשמים שקולה לתחיית המתים, הוא משום כי הגשמים אינם על פי הטבע כלל, כי כל הדברים שבעולם אומרים הפילוסופים שהוא על-פי הטבע, אף זריחת השמש ושקיעתה, אבל על הגשמים מודים שאינם על פי הטבע כלל, כאשר אנו רואים פעמים לא ירד כלל ופעמים ירד בכל יום ויום, ולכן נקראת גבורת גשמים שבוזה ניכר גבורת ה' יותר מכל הדברים, ולכן היא שקולה כתחיית המתים כי גם תחיית המתים מודים הכל שהיא אינה על פי הטבע שעל פי הטבע לא יתכן שיהא אדם הנרקב מזמן רב לחזור ולחיות".

כעין זה מפרש בעל אהבת איתן (תענית ב') מפני מה חשוב יום הגשמים כיום בריאת שמים וארץ, בפירוש אהבת איתן בעין יעקב תענית ב' כתב לבאר על פי דברי ספר העיקרים, שממציאות המטר יש ראייה להשגחה, שהקב"ה משגיח לתת לאיש כדרכו, ועל כן הוא חשוב כבריאת עולם, שבריאת עולם מורה על מציאותו והמטר על דשגחתו. אם כן ראוי להתבונן בחסדי ה' המתגלים בגשמים.

הגשמים מלמדים על השגחת ה'

ירידת הגשמים מלמדת על יכולת והשגחת השיי"ת, כמאמר ירמיהו הנביא (ירמיה יד, כב) "הֲיֵשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹזִים מְגֻשְׁמִים וְאֵם הַשְּׁמַיִם יִתְּנוּ רֶכְבִּים הֲלֹא אֵתָהּ הוּא הַשֵּׁם אֲ-לֹהֵינוּ וְנִקְוָה לָךְ כִּי אֵתָהּ עֲשִׂיתָ אֵת כָּל אֲלֹהֵי". ואמרו חז"ל שלושה מפתחות שלא נמסרו בידי שליח ואחד מהם מפתח של גשמים. על טענת איוב שחלילה - נתחלף אצל ה' בין אויב לאויב, נענה: (איוב לח כה) "מִי פִלַּג לְשִׁטָּף תַּעֲלֶה וְדַרְךְ לַחֲזִיז קִלּוֹת" - הרבה טיפין בראתי בעבים, וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות, בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי בין אויב לאויב נתחלף לוי!" (בבא בתרא טז, א) ובדברים רבה (ו) אמרו: "יתברך שמו של מי שאמר והיה העולם שהוא ממנה אלף אלפים וריבי רבבות של מלאכים על כל טיפה וטיפה".

הגשמים מלמדים על תלות האדם בה'

המטר מלמד את האדם שהוא תלוי בו יתברך, אמרו חז"ל (בראשית רבה י"ג) "כיצד הארץ היתה שותה, בתחילה ואז יעלה מן הארץ חזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלן, מפני ד' דברים חזר בו הקב"ה

מפני בעלי זרוע (שלא יגרשו את החלשים ממקורות המים), בשביל להדיח טללים רעים (הגשם שוטף את מזיקי הפירות הירקות) והאדם שיהא הגבוה שותה כנמוך, (הגשם מרוה את הכל) ועוד שיהא הכל תולין כלפי מעלה". לפיכך נאמר בענין הגשמים (בראשית ב, ה) "וְכֹל יִשִּׁי הַשָּׁדָה טָרֵם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכֹל עֵשֶׂב הַשָּׁדָה טָרֵם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֶ-לֵהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעֵבֵד אֵת הָאֲדָמָה", פירש רש"י (ומקורו מחז"ל) "כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם וכל עשב השדה עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב תוצא הארץ לא יצאו אלא על פתח קרקע עמדו עד ששי, ולמה? כי לא המטיר, ומאי טעמא לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתן של גשמים וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים".

העולם הוא קבוע ובלתי משתנה, ואילו הגשמים הם ללא סדר קבוע

בלב אליהו עמד רבי אליהו לאפיאן על שאלה נפלאה, הרי אנו רואים כי כל מעשי ה' הנצרכים והנחוצים לקיום העולם הינם קבועים ללא שינוי, והם בסדר ודיוק נפלא, כמו המאורות וזמני היום והלילה, ועוד. ואם כן למה בגשמים שבני אדם זקוקים להם מאד, שכל החיים תלויים בהם, כי אילו היו הגשמים נעצרים שנה אחר שנה היה נעשה רעב בעולם וכל הברואים היו פגרים מתים ובטל ישובו של עולם, אם כן מה הטעם שבכל דבר שנצרך לו העולם בו ביותר הנהיגו הקדוש ברוך הוא בסדר ובמשטר, ולא יארע בשום אופן על פי דרך הטבע שהשמש לא תזרח בבקר או לא תשקע בערב וכן הלבנה והכוכבים והמזלות בקביעותם, ואילו הגשמים אין אנו רואים בהם שום סדר, יש שנה שחונה ויש שנה גשומה, וכן באותה שנה עצמה לפעמים יורדים הגשמים ברביעה ראשונה ולפעמים בשניה, ויש אשר מתאחרים הרבה יותר, וכן להיפוך, וגם בהפסקים שאינם תמידיים פעם הפסק גדול ופעם הפסק קטן, ומה הטעם בזה שנשתנו הגשמים מכל סדר עולם הלא דבר הוא? ומבאר ר' אליהו, שאדרבה טעם הדבר דוקא מפני שכל קיום העולם תלוי בירידת הגשמים, הניח הקב"ה דבר זה בלא סדר קבוע כדי שיזכרו בני האדם ולא ישכחו כי הכל תלוי ביד השם יתברך, ואם יעשו ישראל רצונו יוריד להם מטר ככתוב (ויקרא כו ג-ד) "אִם בְּהִקְתִּי תִלְכוּ, וְאֵת מִצּוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְנִתְּתִי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם, וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ, וְעֵץ הַשָּׁדָה יִתֵּן פְּרִי" וממילא הארץ תתן את יבולה שתוציא פירותיה כסדר וחק הבריאה, וכן כתוב (דברים י"א יג-יד) "וְהָיָה, אִם-שָׁמַעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹתַי, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם, הַיּוֹם-- לְאֵהָבָה אֶת-ה' אֱ-לֹהֵיכֶם, וּלְעֲבֹדוֹ, כְּכֹל-לְבַבְכֶם, וּכְכֹל-נַפְשְׁכֶם. יֵד וְנִתְּתִי מָטָר-אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ, יוֹרֵה וּמְלֻקֹּשׁ; וְאִסַּפְתָּ דֶגְגָהּ, וְתִירֶשֶׁתָּ וְיִצְהַרְתָּ. וְכֵן כִּתּוּב (שם יא טז-יז) להיפך טז "הִשְׁמַרְוּ לָכֶם, פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם; וְסַרְתֶּם, וְעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם, לָהֶם. יִז וְהָרָה אֶפ-ה' בְּכֶם, וְעִצַּר אֶת-הַשְּׁמַיִם וְלֹא-יִהְיֶה מָטָר, וְהָאֲדָמָה, לֹא תִתֵּן אֶת-יְבוּלָהּ; וְאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה, מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה, אֲשֶׁר ה', נָתַן לָכֶם", וממילא הארץ לא תתן את יבולה כי הזריעה תשאר בבטן האדמה.

והיו באמת זמנים שלא ירדו גשמים ולא הועילה שום חכמה, הנה לא הלכו אצל חכמי הטבע שיעשו מכונה להורדת גשמים, וידעו כולם כי אם יתקבצו כל חכמי עולם שבכל הדורות אין בכחם להוריד אפילו טפה אחת של גשמים, ולמי פנו אל חוני המעגל ואל אבא חלקיה ואל חנן הנחבא, והם התפללו וירדו גשמים! (ראה תענית כ"ג

קרא לתשובה, ונושא הדרוש היה לנו המים לנו המים [נעל] מי בראשית כ"ו (ו) וְיָרִיבוּ רֵעֵי גֵרָר, עַם-רֵעֵי יִצְחָק לְאֹמֶר--לָנוּ הַמַּיִם; וַיִּקְרָא שֵׁם-הַבְּיָרָא עֵשֶׂק, כִּי הִתְעַשְׂקוּ עַמּוֹן וְתַפִּילְתּוּ נִתְקַבְּלָה וִירְדוּ גִשְׁמִים, וְאִזּוּ קִיבְלוּ אֶת הַיְהוּדִים בְּכַבּוּד גָּדוֹל וְהָיוּ מֵהַלְלִים אוֹתָם לֵאמֹר אֵין אֹמְרָה חֲבִיבָה כֹּל כִּךְ כִּמוֹ הַאֹמְרָה הַיִּשְׂרָאֵלִית. וּמוֹסִיף, כֹּל זֶה כִּשְׁאֵנוּ יְהוּדִים כְּשֵׁרִים וּמְקִימִים אֶת הַתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁמַלְחָה לָמִים כִּמוֹ שְׁאֹמֵר הַכְּתוּב (ישעיה ב"א) "הוֹי בְּל-צָמָא לְכוּ לָמַיִם וְאַשְׁרֵר אֵין-לוֹ כְּסָף לְכוּ שִׁבְרוּ וְאָכְלוּ וְלָכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא-כְּסָף וּבְלוֹא מְחִיר יֵין וְחֶלֶב" אִזּוּ תַפִּילְתְּנוּ מִתְקַבְּלָת אַבְל אִם אֲנוּ חוֹטְאִים אִזּוּ אֲנוּ צוֹעֲקִים וְאֵין הַקְּבִ"ה מְאֻזֵּן לְשׁוֹעֲתֵנוּ, וְזֶהוּ שְׁנֵאמֵר אַחֲרַי כֵּן בְּתוֹכָהּ (ויקרא כ"ו) "וְשִׁבְרְתִי אֶת גְּאוֹן עֵינֵיכֶם וְנָתַתִּי אֶת שְׁמֵיכֶם כְּפָרְזֵל וְאֶת אֲרָצְכֶם כְּבִנְיָשָׁה" שֶׁהַכוּוֹנָה אִם תַּחֲטְאוּ אֲשׁוּר גְּאוֹן עֵינֵיכֶם הַתְּפָאֶרֶת שֵׁשׁ לָכֵם בְּזֶה הַשְּׁאֹמֹת מִבְּקָשִׁים מִכֶּם לְהַתְּפַלֵּל עַל הַגִּשְׁמִים וְאֵתֶם נִעֲנִים. וּבְאֵמֶת בְּכֹל הַדּוֹרוֹת הִיָּה מִתְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם עַל יַד יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיוּ מִתְּפַלְּלִים עַל הַגִּשְׁמִים וְהָיוּ נִעֲנִים, וְהַגּוֹיִים הָיוּ מְכִירִים בְּמַעֲלָתָם, אִפִּילוּ בְּדוֹרֵינוּ לִפְנֵי מִסְפַּר שָׁנִים כִּשְׁהִיָּתָה בְּצוֹרֵת בְּמִרוֹק פִּנָּה הַמֶּלֶךְ אֵל הַקְּהִילָה הַיְהוּדִית וּבְקֶשׁ מֵהֶם לְהַתְּפַלֵּל, וְאַחֲרַי שֶׁהַתְּפַלְּלוּ יִרְדוּ גִשְׁמִים וּפְסִקָה הַבְּצוֹרֵת. כִּבְר חו"ל בְּתַעֲנִית (כ"ד, ב) מְבִיאִים אֶת דְּבָרֵי אִיפְרָא הוֹרְמִיז אֲמֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁבוּר מִלְכָא שֶׁהַזְּהִירָה אוֹתוֹ לְבַל יִתְעַסֵּק עִם הַיְהוּדִים (הִיָּה זֶה אַחֲרַי שְׁאֵדָם בָּא עַל גּוֹיָה וְרַבָּא הִלְקָה אוֹתוֹ וּמֵת, וְהַלְשִׁינוּ עֵלָיו לְמַלְכוּת), שְׂכַל מַה שֶׁמִּבְקָשִׁים מֵה' הוּא נוֹתֵן לָהֶם, שְׁאֵל אוֹתָהּ, בְּמַה מִתְּבַטָּא דְּבַר זֶה, אֲמַרָה לוֹ שֶׁמִּבְקָשִׁים רַחֲמִים וְבָא הַגֶּשֶׁם. עֵינֵי שֵׁשׁ. הִרִי מְבוֹאֵר שֶׁכֵּךְ הַכִּירוּ הַגּוֹיִים אֶת מַעֲלַת יִשְׂרָאֵל. בְּיוֹתֵר מִתְּגַלִּית הַשְּׁגַחַת ה' עַל יַד יִצְחָק הַצְּדִיקִים מִתְּפַלְּלִים וְיוֹרְדִים גִּשְׁמִים, כִּמוֹ שְׁמֵאֲרִיכִים חו"ל בְּתַעֲנִית פֶּרֶק שְׁלִישִׁי בְּמַעֲשֵׂים רַבִּים שְׁגָדוּלֵי וְצְדִיקֵי יִשְׂרָאֵל הַתְּפַלְּלוּ עַל הַגִּשְׁמִים וְנִעֲנִנוּ.

לעילוי נשמת מִיִּשָּׁה בִּן תַּמָּרָה וַיִּצְחָק ת.נ.צ.ב.ה.

תרומות והקדשות: 052-718-9446

***

ספרי רבנו על המדף:

1. "דבר חודש בחודשו" ממספר 1 עד מספר 50 בכריכת ספר, 2. סוכות בעקבות מר"ן, 3. בינו שנות דור ודור, 4. פרקי אבות עם פרוש דבר ירושלים, 5. ציפית לישועה, 6. פירוש תפילה מ-מה טובו עד ברוך שאמר, 7. ביאורי הברכות שאינן נמצאות בתפילות הקבועות, 8. דבר בעתו, 9. חג הסוכות ומצוותיו, 10. סוכה כהלכותיה, 11. משמעות חג הסוכות, 12. פתח לדופקים בתשובה, 13. ענף עץ עבות.

ניתן להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955.

***

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מְפֻקָּח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלוניס לפלאפון.

***

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com

וכ"ה), וכן מצינו בגמרא ובמדרשים בהרבה חכמים שהתפללו על הגשמים שירדו והועילה תפילתם, כל זה להודיע לבאי עולם שיש השגחה פרטית בכל הבריאה ושהצדיקים שמוצאים חן בעיני השי"ת ישמע אל שועתם ויושיע כל העם עבורם.

וכן אחז"ל (כתובות ה') "גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשי שמים וארץ..." ומקשה הגמרא שם: הרי כתוב (תהלים י"ט ב) "הַשָּׁמַיִם, מִסְפָּרִים כְּבֹד-אֱלֹהִים; וּמַעֲשֵׂה יְדֵיו, מְגִיד הַרְקִיעִי?" ומתרצת: "הכי קאמר מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר". ופירש"י "מעשה ידיו - דהוא מעשה הצדיקים - מגיד הרקיע, שהרקיע מעיד עליהם לבריות שהם צדיקים שמתפללים על הגשמים ומטר יורד". בשעה שיורד מטר שהוא דבר הנראה לעין כל שקשור בהשגחה פרטית כאמור למעלה על ידי תפילת הצדיקים שמוסרים נפשם עבור כבוד השי"ת. עכ"ד.

אף שבימינו פיתחו שיטות להוריד גשם בצורה מלאכותית, אין זה מועיל אלא כאשר כבר יש עננים ואפשר לפעול שהעננים יורידו את מימיהם אך כשאין עננים אין זה מועיל כלום!

על תופעה מופלאה הקיימת רק במי גשמים, הובא בספר אמונות (ח"ב עמ' 227) בשם ליביך (אחד מגדולי הכימאים) "כי בכל התופעות הכימיות אין תופעה מפתיעה ומבטלת את חכמת האדם כמו זו, מי הגשם חודרים לקרקע ומתעכבים בה זמן ממושך, כשהם יוצאים ממנה נעלמים מהם כל עקבות האשגל הנשדור וחומצת הזרחן הדרושים לאדמה כדי לגדל צמחים, רק את החומרים שאינם דרושים לאדמה לגדול צמחים, כגפרית ועוד, סוחבים אתם מי הגשמים בצאתם מן האדמה, האדמה כביכול יודעת למה היא זקוקה למילוי תפקידה, ואת שהיא זקוקה לו מעכבת היא לעצמה. וראה זה פלא - דין זה חל רק על מי גשם! בעוד שמי נהר וכל מים אחרים המחלחלים לאדמה מוציאים בצאתם ממנה גם את כל היסודות הנחוצים לאדמה, האדם המאמין יסביר תופעה זו המסכלת כל שכל אנושי, כדברי ליביך, כך בורא העולם ציוה על הגשם המופקד לרוות את האדמה ולהצמיחה שלא לגרוע ממנה את צרכי גידולה ופוריותה את כל המים האחרים המציפים את האדמה לא ציוה כך הבורא".

מעלתם של ישראל ניכרת על ידי הגשמים

נאמר (ויקרא כ"ד) "וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנָתַתִּי הָאֶרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשִּׁדְדָה יִתֵּן פְּרִיָּו", הרי שהגשמים מכונים גשמי ישראל - גשמיכם. ובמדרש לקח טוב "ונתתי גשמיכם ולא גשמי כל הארצות, ומה אני מקיים והתברכו בזרעך כל גויי הארץ שבזכות ישראל בשמים נותנים טלם והארץ נותנת יבולה, שנאמר (תהלים פ"ג) "גַּם יְהוָה יִתֵּן הַטּוֹב וְאֶרְצֵנוּ תִתֵּן יְבוּלָה", וכשהן חוטאין השמים נעצרינן".

בילקוט מעם לועז מביא בשם קדמונים שדורשים "וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם..." - "למה נאמר גשמיכם? שיהיו הגשמים בידיכם שתוכלו להורידם מתי שתרצו".

ומביא מעשה שהיה במלכות ארגון שהיתה עצירת גשמים, ובאו הגויים אל היהודים והוציאו מחוץ לעיר וסגרו השערים ואמרו אם תעשו שירדו גשמים ניתן לכם רשות לחזור לעיר ואם לאו נשאירכם מחוץ לעיר ולא ניתן להכנס, וכשראו היהודים כך פנו אל ר' חסדאי בן קרשקש ז"ל שהיה באותו זמן ועמד וערך תפילה ודרש דרוש שבו